

Sopimus sosiaali- ja kriisipäivystyksen hoitamisesta ja siihen liittyvistä palveluista**245/05.00/2021****SOS 24.08.2021 § 75**

Ympärivuorokautisesta sosiaalipäivystyksestä säädetään sosiaalihuoltolain 29 §:ssä. Kiireelliset sosiaalipalvelut täytyy toteuttaa siten kuin sosiaalihuoltolaissa tai muussa lainsäädännössä säädetään. Jyväskylän kaupungin hallinnoima Keski-Suomen sosiaalipäivystys on tuottanut kaikille Keski-Suomen kunnille virka-ajan ulkopuoliset kiireelliset sosiaalipalvelut vuoden 2020 alusta. Kevään 2021 aikana on Keski-Suomessa selvitetty palvelun muuttamista ympärivuorokautiseksi sosiaali- ja kriisipäivystykseksi Jyväskylän kaupungin järjestämänä.

Nykyinen sosiaalipäivystyksen malli on pirstaleinen, erityisesti lakisääteisen psykososiaalisen tuen järjestämisen osalta. Psykososiaalisella tuella tarkoitetaan kiireellistä sosiaalityötä ja akuuttia kriisityötä. Se on lakisääteistä toimintaa, jota tulee toteuttaa ammatillisesti ja joka tulee dokumentoida ja arkistoida asianmukaisesti. Psykososiaaliseen tukeen kuuluvaa akuuttia kriisityötä toteutetaan kunnissa ja järjestölähtöisesti kriisikeskus Mobilessa ympärivuorokautisesti. Nykyinen kriisityön toimintamalli ei täytä lakisääteisiä velvoitteita asiakastyön kirjauksien ja arkistoinnin osalta.

Valtakunnallinen ohjeistus on, että sosiaali- ja kriisipäivystystä tulee toteuttaa yhdessä, ja että rakenteiden tulee mahdollistaa tehokkaan psykososiaalisen tuen toteutuminen.

Sosiaali- ja kriisipäivystys

Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 17.6.2021 kokouksessaan ympärivuorokautisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen perustamisesta ja palvelun tuottamisesta Keski-Suomen kunnille. Nykyinen virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys laajenee ympärivuorokautiseksi. Lisäksi yksiköstä toteutetaan lakisääteinen psykososiaaliseen tukeen kuuluva kriisipäivystys ja akuutti kriisityö. Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä tuotetaan sosiaalihuoltolain 25 §:n mukainen psykososiaalinen tuki kokonaisuudessaan äkillisissä, järkyttävissä tilanteissa ympärivuorokautisesti. Yksikössä tehtävä kriisityö on sosiaalipalveluna tuotettavaa ammatillista, tavoitteellista työskentelyä. Työskentelystä syntyy sosiaalihuoltolain 34 § mukainen asiakkuus, ja työskentely kirjataan sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain 4 § mukaisesti. Dokumentointi on sekä asiakkaan että psykososiaalisen tuen tuottajan ja työntekijän oikeusturvan kannalta oleellinen tekijä.

Ympäri vuorokautiselle sosiaali- ja kriisipäivystykselle tulee sosiaali- huollon valmiuteen ja varautumiseen liittyviä vastuita ja tehtäviä, kuten ympärivuorokautinen valmius toimia suuronnettomuuksissa ja muissa äkillisissä onnettomuustilanteissa.

Alueellisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen myötä sosiaali- huollon valmius hoitaa isoja ja poikkeuksellisia häiriötilanteita paranee. Lisäksi osaaminen valmiuteen ja varautumiseen liittyvissä tehtävissä keskittyy ja vahvistuu suuronnettomuustilanteisiin ja muihin laajoihin häiriö- tekijöihin liittyen.

Vaikutukset

Muutoksella vahvistetaan asiakkaiden ja toimijoiden yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa psykososiaalisen tuen osalta. Muutoksella myös turvataan asukkaiden lakisääteisen psykososiaalisen tuen saaminen ympärivuorokautisesti äkillisissä tilanteissa.

Alueellinen sosiaali- ja kriisipäivystys mahdollistaa päivystävien viranomaisten tiiviin yhteistyön ja päivystyspalveluiden yhteisen kehittämisen. Alueelliset valmiuden ja varautumisen suunnitelmat, ja kuntien valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen sosiaali- huollon osalta tulee alueellisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen myötä vaivattomammaksi. Maakunnallinen sosiaali- ja kriisipäivystys mahdollistaa tietojen nopean kokoamisen ja resurssien tarkoituksenmukaisen käytön alueellisesti ja valtakunnallisesti häiriötilanteiden arvioinnin ja johtamisen edellyttämällä tavalla.

Järjestölähtöinen kolmannen sektorin tuottama kriisityö on tarkoituksenmukaista säilyttää täydentämään ympärivuorokautista lakisääteistä psykososiaalista työtä. Kun päivystyspalveluiden ja kriisityön päällekkäisyyksiä puretaan ja vastuita täsmennetään, on resursseja mahdollista kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin.

Ympäri vuorokautinen sosiaali- ja kriisipäivystys edellyttää 5,5 henkilötyövuoden lisäämistä nykyiseen virka-ajan ulkopuoliseen sosiaali- päivystykseen, missä työskentelee nykyisin 10,5 työntekijää. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen kustannuksiksi on laskettu 1 272 203 euroa. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen toteuttaminen ja järjestölähtöisen kriisityön uusi malli voidaan maakunnassa toteuttaa nykyisten kokonais- kustannusten puitteissa (1 567 900 euroa). Sosiaali- ja kriisipäivystyksen kustannuksista tulee Jyväskylän kaupungin maksettavaksi jatkossa 59 % ja muille kunnille 41 % asukaslukujensa suhteessa. Asukasluku määräytyy edellisen kalenterivuoden viimeisenä päivänä voimassa olevaan asukaslukuun. Järjestölähtöisen kriisityön avustuksen on suunniteltu jakautuvan samassa suhteessa.

Koska Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta

17.6.2021 kokouksessaan päätti järjestää sosiaali- ja kriisipäivystyksen, uudistuksen toteuttamiseksi Jyväskylän kaupunki irtisanoo voimassa olevat virka-ajan ulkopuolisen sosiaalipäivystyksen sopimukset kesäkuun aikana päättymään vuoden loppuun. Vuoden 2022 alusta alkaen Jyväskylän kaupungilta on mahdollista ostaa ympäri-vuorokautista sosiaali- ja kriisipäivystystä. Kuntakohtaiset sosiaali- ja kriisipäivystyksen kustannukset on esitetty sopimusluonnoksen liitteessä.

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää kunnilta myös Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry:n kriisikeskus Mobilen kriisityötä koskevan nykyisen sopimuksen irtisanomista kesäkuun 2021 aikana päättymään vuoden 2021 loppuun. Keuruun perusturvalautakunta päätti kriisikeskustyön järjestämisestä koskevan sopimuksen irtisanomisesta 15.6.2021 §66. Tavoitteena on jatkaa järjestölähtöisen kriisityön tukemista myös vuonna 2022 uuteen toimintamalliin perustuen nykyistä pienemmällä resurssilla.

Riskien arviointi

Sosiaali- ja kriisipäivystykseen liittyvät riskit liittyvät alkuvaiheen asiakasohjaukseen ja resurssien arviointiin.

Sosiaali- ja kriisipäivystyksen resursseja on arvioitu kunnille suunnatulla kyselyllä, tilastotietoa yhdistämällä sekä vertailemalla eri alueiden sosiaali- ja kriisipäivystyksiä.

Asiakasohjausta sosiaalipäivystystehtävien ja kriisityön osalta täsmennetään jatkovalmistelussa kuntien ja kriisikeskus Mobilen kanssa. Tavoitteena on varmistaa, että ei synny asiakasryhmiä, jotka tipuisivat palveluiden ulkopuolelle. Alueellista sosiaali- ja kriisipäivystystä sekä järjestölähtöistä kriisityötä kehitetään kokonaisuutena asukkaiden tarpeet huomioiden.

Valmistelija perusturvajohtaja, p. 040 513 5821

Päätösehdotus

Perusturvajohtaja

Perusturvalautakunta päättää ostaa Jyväskylän kaupungilta ympäri-vuorokautisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen 1.1.2022 alkaen liitteessä olevan sopimusluonnoksen mukaisesti.

Päätös

Hyväksyttiin.